

Evropská integrace v oblasti práv k průmyslovému vlastnictví

Ladislav Jakl¹

Konec devatenáctého století přinesl obrovský rozvoj vědy a techniky. Došlo i ke značnému rozšíření mezinárodní výměny zboží a technologií mezi různými zeměmi světa. Bylo to umožněno též zdokonalením lodní dopravy a uvedením železniční dopravy do hospodářské a obchodní praxe.

Systém právní ochrany průmyslového vlastnictví, který byl do té doby představován legislativními úpravami v jednotlivých zemích, jak tomu bylo například od 15. století u Benátského zákona na ochranu patentů nebo od 17. století u anglického „Statute of Monopolies“, již nevyhovoval. Především proto, že směna zboží začala mít mezinárodní charakter, zatímco tyto právní úpravy ochrany patentů a označování zboží měly dosah jen v rámci jednotlivého státu a v některých případech jen regionů.

Mezinárodní smlouvy v oblasti práv k průmyslovému vlastnictví

Tyto okolnosti byly nepochybně hlavním důvodem pro aktivity vědeckých, průmyslových a obchodních kruhů, které vedly k uzavření tak významných multilaterálních mezinárodních dohod, jakými byla Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví v roce 1883, Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek a Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží v roce 1891. Na tuto Madridskou dohodu navazovala v tomtéž roce uzavřená Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek a Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů uzavřená v roce 1925.

Po druhé světové válce došlo v souvislosti s rozvojem průmyslu a obchodních vztahů a jejich pokračující globalizací k uzavření celé řady dalších mezinárodních smluv, které navazovaly na principy shora uvedených mezinárodních úmluv. Šlo zejména o Lisabonskou dohodu na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu z roku 1958, Smlouvu o patentové spolupráci z roku 1970, o Budapešťskou smlouvu o mezinárodním uznávání uložení mikroorganismů k účelům patentového řízení z roku 1977, Smlouvu o ochraně duševního vlastnictví u integrovaných obvodů z roku 1989, Smlouvu o známkovém právu z roku 1994 a Smlouvu o patentovém právu z roku 1999. Principy zakotvené v těchto dříve uzavřených mezinárodních smlouvách byly v roce 1994 dále upřesněny a rozvinuty v Dohodě o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.² Mimořádný význam mělo uzavření Úmluvy o zřízení světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě v roce 1967, kolem níž se soustředila celá řada Uní uzavřených mezinárodních smluv v oblasti průmyslového a jiného duševního vlastnictví s příslušnými Mezinárodními úřady sloužícími mimo

¹ Doc. Ing. Ladislav Jakl, Katedra podnikového a evropského práva Fakulty mezinárodních vztahů VŠE.

² Trade Related Intellectual Property Rights – TRIPS, uzavřená v rámci tzv. Uruguayského kola v Marrakeshi při jednání konference o Všeobecné dohodě o clech a obchodu (GATT).

jiné i k výkonu integračních úkolů z těchto smluv vyplývajících. Všechny tyto mezinárodní úmluvy a na ně navazující další mezinárodní smlouvy, například smlouvy o patentovém a známkovém třídění, mají rovněž nejen evropský, ale globální mezinárodní dosah.

V Evropě došlo v padesátých a šedesátých letech k hospodářské a obchodní integraci, jejíž výrazem bylo v roce 1957 uzavření Římské dohody, jež konstituovala Evropské hospodářské společenství (EHS)³. Hlavním rysem tohoto společenství⁴ bylo vytvoření společného trhu s volným pohybem zboží, služeb, lidí a kapitálu. V roce 1986 byl podepsán tak zvaný Jednotný evropský akt, který stanovil termín dobudování vnitřního trhu EHS do konce roku 1992 tak, aby došlo ke zvýšení schopnosti konkurence vůči jiným trhům, zejména japonskému a americkému. V pozdějších letech byly významně rozšířeny pravomoci institucí EHS a členské země se zavázaly mezi sebou odstranit zbývající obchodní a investiční bariéry. Vytvořenému Evropskému soudnímu dvoru byla dána pravomoc rozhodovat o bariérách obchodu ve vztahu k národním legislativám.

Maastrichtskou smlouvou, která nabyla účinnosti koncem roku 1993, se EHS přeměnilo na Evropskou unii, čímž došlo k výraznému posunu v procesu evropské integrace a v jedné mezinárodní organizaci došlo ke spojení dvou odlišných modelů mezinárodní spolupráce, představovaných Evropskými společenstvími EHS a tradiční mezinárodní mezivládní spoluprací.⁵

K dalšímu výraznému posunu evropské integrace došlo v roce 1997 uzavřením Amsterodamské smlouvy, kterou se dále rozšířily pravomoci Evropské unie v oblasti spravedlnosti a vnitřních záležitostí a vytvářel se systém evropské obrany a zahraniční politiky. Byl dále rozšířen mandát Evropského parlamentu, zejména pokud jde o spolurozhodovací pravomoci (právo veta) o stimulech zaměstnanosti, spolupráci v oblasti cel, sociální politiky, zdravotnictví, transparentnosti a boje proti podvodům.

V souvislosti s rozpadem Sovětského svazu a celého komunistického bloku a jeho vojenského a ekonomického uskupení koncem osmdesátých let dvacátého století – Varšavské smlouvy a Rady vzájemné hospodářské pomoci RVHP, a v souvislosti s dalšími změnami v Evropě, jako bylo sjednocení Německa, rozpad bývalé Jugoslávie a Československa, uskutečnila Evropská unie nové situaci odpovídající kroky.

Tyto kroky spočívaly zejména v přípravě na rozšíření členské základny Evropské unie o další členy, o rozšíření hranic vnitřního trhu a s tím souvisejících organizačních a jiných opatření. Ta spočívala v přípravě programu reforem vnitřní politiky, nového finančního rámce Unie a zahájení prací směřujících k přijetí nových členů ze zemí střední a východní Evropy. Po počátečním záměru začít rozhovory o přístupu se šesti zeměmi byly později zahájeny tyto rozhovory i se zbývajících zeměmi východní a střední Evropy. Nakonec byly v dubnu 2003 podepsány přístupové smlouvy, na jejichž základě byla od dubna roku 2004 k členství v Evropské unii přizvána Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko.

Již samotné vytvoření jednotného vnitřního trhu Evropských společenství v roce 1992 si vyžádalo dosud existující harmonizaci a integraci v oblasti průmyslových práv přizpůsobit nastalému stavu. Předpokládané rozšíření Evropské unie od poloviny roku 2004 v sobě

3 Spolu s konstituováním EHS bylo založeno i Evropské společenství atomové energie – ESAE, též Euratom.

4 Jeho původními členskými státy byla Belgie, Francie, Německo, Itálie, Lucembursko a Holandsko; v roce 1973 se k nim připojila Velká Británie, Dánsko a Irsko, 1981 Řecko, 1986 Španělsko a Portugalsko a v roce 1995 se připojilo Finsko, Rakousko a Švédsko.

5 Viz též Kopecká, S.: *Evropská unie a ochrany průmyslového vlastnictví*. Praha, ÚPV Praha, 2002.

zahrnuje i podstatné rozšíření vnitřního trhu unie, což si vyžaduje řadu kroků v oblasti právní ochrany průmyslového vlastnictví, zejména v nově přistupujících zemích.

V posledních letech byla v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví proto uzavřena celá řada mezinárodních dohod jak v rámci Evropy, tak v rámci celosvětovém, jak již bylo zmíněno v předchozích částech tohoto pojednání.

V rámci evropském to byla především Dohoda o patentu společenství a Úmluva o udělování evropských patentů. Zatímco první z nich nebyla dosud uvedena v život, druhá se v posledních dvaceti letech vžila a je v plné míře využívána k právní ochraně mezinárodního obchodu nejen podnikatelskými subjekty z členských států Evropské unie, ale je využívána i přihlašovatelé za zámořských zemí.

Harmonizace práv k průmyslovému vlastnictví

Na tento vývoj uzavírání mezinárodních smluv a vztahů navazoval harmonizační proces, tj. sblížování a sjednocování právních úprav v oblasti průmyslově právní ochrany. Proces harmonizace právních úprav na tomto poli začal vznikat postupně poté, kdy se vytvořila paralelně řada národních systémů. Legislativní procesy v jednotlivých zemích pak postupně, na základě uzavíraných multilaterálních mezinárodních smluv, na tento proces navazovaly. Nejinak tomu bylo na území dnešní České republiky.

Tento harmonizační proces evropského systému průmyslově právní ochrany probíhal v několika základních etapách, které odpovídaly rozvoji průmyslu a obchodu. První z nich je možno sledovat i na vývoji v tehdejší Československé republice v období od počátku dvacátého století do druhé světové války. Tehdejší československá právní úprava ochrany průmyslového vlastnictví měla s okolní Evropou většinu shodných prvků, což značně napomáhalo tehdy se rozvíjejícímu průmyslu, vnitřnímu obchodu i zahraničněobchodním vztahům. Bohužel, tento pozitivní proces byl přerušen nejen u nás, ale i v okolní Evropě událostmi druhé světové války. Naděje, že tento pozitivní vývoj bude pokračovat, se nesplnily především ve státech střední a východní Evropy. Do jejich systémů průmyslově právní ochrany byly začleněny prvky, které byly cizí základnímu poslání průmyslově právní ochrany, tj. usnadňovat transfer zboží a technologií v tržním hospodářství a konkurenčním prostředí.

Západoevropské země zatím v průběhu sedmdesátých a osmdesátých let navázaly na předchozí vývoj a vytvořily novodobý systém průmyslově právní ochrany s výraznými harmonizačními a integračními prvky. Tento systém navazoval na vývoj v hospodářské a obchodní oblasti, který v těchto zemích nastal v poválečném období a jehož vnějším výrazem bylo zejména konstituování Evropského hospodářského společenství. Musel vyhovovat i novým vztahům v průmyslu, obchodu a mezinárodních vztazích, které se vytvořily nejen uvnitř Evropského hospodářského společenství, ale i ve vztahu k okolnímu světu. Pokračující rozvoj vědy a techniky si vynutil i globalizaci tohoto systému, zejména pak ve vztahu ke Spojeným státům americkým a Japonsku.

Integrace v oblasti práv k průmyslovému vlastnictví

V nejnovější době se v evropské oblasti integrační proces, jímž se rozumí srůstání činností různých regionálních oblastí v jeden celek, resp. jejich provádění na jednom místě, projevil ve vytvoření specifických integračních seskupení.

V oblasti právní ochrany předmětů průmyslového vlastnictví se však tento integrační proces traduje již od uzavření Madridské dohody o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek v roce 1891. Tato dohoda (doplněná později Protokolem k ní) totiž umožnila příslušníkům smluvních zemí si na jejím základě zajistit ve všech zvolených ostatních smluvních zemích jedinou přihláškou ochranu své známky cestou Mezinárodního úřadu duševního vlastnictví. Činnosti spojené se zajištěním právní ochrany těchto označení v jednotlivých zemích se tedy začaly provádět centralizovaně na jednom místě.

Dalším významným integračním krokem v oblasti ochrany práv průmyslového vlastnictví bylo uzavření Haagské dohody z roku 1947 o založení Mezinárodního patentového institutu, který zahájil svoji činnost v roce 1950. Tento institut prováděl patentové rešerše zejména pro smluvní státy dohody, tj. pro Belgie, Francii, Lucembursko a Nizozemsko, ale i pro další země na objednávku. Lze uvést, že Mezinárodní patentový institut byl v oblasti integrace, resp. společného provádění patentových rešersí předchůdcem dnešního Evropského patentového úřadu, resp. jeho rešersní pobočky v Haagu.

Mezi významné integrační kroky v oblasti ochrany vynálezů patenty patří dále uzavření Smlouvy o patentové spolupráci (Patent Cooperation Treaty – PCT), přijaté ve Washingtonu v roce 1970, která nabyla účinnosti dne 28. 1. 1978. Tato smlouva, přesahující evropský rámec, umožňuje zajistit podání patentových přihlášek ve zvolených smluvních státech smlouvy podáním jediné přihlášky u příslušného příjmacího úřadu a společné provádění rešersí na novost popř. i provádění předběžného průzkumu tzv. patentovatelnosti přihlašovaného řešení. Česká republika se stala smluvním státem této mezinárodní úmluvy od 1. ledna 1993.

Významným integračním krokem v oblasti patentové ochrany bylo též uzavření Úmluvy o udělování evropských patentů a konstituování Evropské patentové organizace jako mezinárodní regionální organizace. Vedle Správní rady je organizace tvořena i Evropským patentovým úřadem se sídlem v Mnichově, jehož součástí je i již zmíněná pobočka v Haagu. V praxi se v rámci činnosti Evropské patentové organizace dosáhlo centralizovaného průzkumu a udělování patentů v rámci dřívějších 18 členských států a s odstupem let lze konstatovat, že se tento evropský systém a integrace udělovacího patentového procesu plně osvědčil. Tím spíše, že se je podařilo propojit s celosvětovým systémem PCT.

Ve vztahu k Úmluvě o udělování evropských patentů je dalším, i když přechodným, dílčím krokem již zmíněný tzv. systém rozšíření (Extension System), který umožnil nečlenským zemím této dohody účast na centralizovaném průzkumu a udělování patentů. Mezi jeho první členy patřilo Slovinsko, Litva a Lotyšsko.

Jak již bylo dříve uvedeno, Úmluva o udělování evropských patentů představuje v současné podobě první fázi tzv. duálního principu evropského patentového systému. Účast na této první fázi je za podmínky přizvání Správní radou otevřená všem evropským státům. V druhé fázi se předpokládá nejen centralizovaný průzkum a udělovací patentový proces, ale i udělování jediného patentu společného pro všechny členské země tak zvaného patentu Společenství (zatímco v první fázi se patent udělený Evropským patentovým úřadem rozčlení na svazek jednotlivých národních patentů).

Další velice významný integrační krok v rámci Evropské unie byl učiněn v oblasti ochranných známek vydáním Nařízení Rady Evropy (Council Regulation) č. 40/94 z 20. prosince 1993 o známce společenství (Community Trade Mark-CTM) a vytvořením Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu (Office for Harmonization in the Internal Market-OHIM). Tento úřad, který začal fungovat v roce 1996, provádí centralizované řízení o zápisu ochranných známek, platných v celé Evropské unii a od roku 2003 i o zápisu

průmyslových vzorů Společenství. Po krátké době jeho činnosti lze konstatovat, že se systém osvědčuje. Je dalším krokem k harmonizaci a integraci v oblasti ochranných známek a průmyslových vzorů.

Mezi integrační kroky, které byly v druhé polovině dvacátého století učiněny, patří i konstituování Světové organizace duševního vlastnictví v roce 1970, jejíž součástí je Mezinárodní úřad se sídlem v Ženevě. Jejím úkolem je spravovat prakticky všechny mezinárodní smlouvy a jím odpovídající unie a vytvářet tak podmínky pro podporu ochrany duševního vlastnictví v celém světě, a to spoluprací mezi státy v účelné součinnosti s ostatními mezinárodními organizacemi a zajistit spolupráci mezi jednotlivými uniemi vytvářenými v souvislosti s jednotlivými mezinárodními smlouvami v této oblasti. Prostřednictvím svých orgánů podporuje přijetí opatření určených ke zdokonalení ochrany duševního vlastnictví v celém světě a přispívá k harmonizaci předpisů v oblasti duševního vlastnictví. V rámci svých výkonných činností zajišťuje provádění průzkumu mezinárodních přihlášek ochranných známek podávaných na základě Madridské úmluvy, patentových přihlášek podávaných v zahraničí na základě Smlouvy o patentové spolupráci – PCT a přihlášek průmyslových vzorů přihlašovaných mezinárodně na základě Haagské úmluvy.

Jak je z předchozí krátké charakteristiky vývoje evropské harmonizace a integrace v oblasti průmyslového vlastnictví zřejmé, tento proces nenastal až koncem dvacátého století, ale již na konci století devatenáctého. Jde tedy o proces s více než stoletou tradicí.

Přípravy na zavedení patentu Společenství

Patent Společenství (komunitární patent), který by byl dalším významným integračním prvkem v oblasti patentové ochrany vynálezů, byl připravován již počátkem sedmdesátých let minulého století. K jeho realizaci však nedošlo. Lze konstatovat, že obrat v přípravě patentu Společenství nastal až v březnu roku 2003, kdy představitelé členských států Evropské unie na zasedání Evropské rady v Lisabonu zdůraznili význam bezodkladného zavedení patentu Společenství a proto se dohodli na jeho urychlené přípravě. Odhaduje se, že by patent Společenství mohl být uveden do života v roce 2007 až 2008.

Patent Společenství, jak uvádí Zelená kniha o patentu Společenství a patentovém systému v Evropě (COM/97/314), by měl poskytovat jednotná práva, na která se lze spoléhat v celém rozsahu evropského Společenství. Čím bude větší toto Společenství, tím širší bude územní platnost patentu Společenství. To je možno na jedné straně pokládat za výhodu, ale na druhé straně udržovat patent Společenství po celou dobu ochrany a pro všechny státy Společenství v platnosti bude zejména pro malé a střední podnikatelské subjekty značně finančně náročné. Proto se hledají cesty, jak po uvedení patentu Společenství do života bude možno tento původní rozsah na všechny státy Společenství zúžit. Nabízí se tudíž koexistence patentu Společenství s nynějším evropským patentem, jehož národní odnožemi – národní patenty by však nemusely být udržovány ve všech státech společenství. Výhodou takového řešení by bylo, že přihlašovatel by žádostí a získáním patentu společenství v první fázi po určité době, např. po 10 letech platnosti patentu Společenství, jej převedl na režim evropského patentu s menším teritoriálním rozsahem a tudíž nižšími náklady na udržování jeho ochrany.

Přípravy na zavedení patentu Společenství se projeví i tím, že Evropská komise předložila již v polovině roku 2000 návrh Nařízení o patentu Společenství, který je výsledkem dosavadních diskusí k této otázce. Návrh vychází z koncepce zavedení jednotného

práva průmyslového vlastnictví v celé Evropské unii, které by vyloučilo narušení volné soutěže v jejím vnitřním trhu a zajistilo volný pohyb zboží chráněného patenty.

V Evropě se předpokládá koexistence patentu Společenství (komunitárního patentu) s evropským patentem a patenty národními, udělovanými jednotlivými národními úřady průmyslového vlastnictví. Koexistence evropského patentu a patentu Společenství si vyžádá přístup evropského Společenství k Úmluvě o udělování evropských patentů, čímž se umožní aplikace ustanovení této úmluvy na tyto komunitární patenty. Přihláška komunitárního patentu pak bude prakticky evropskou patentovou přihláškou s určením na celé území Společenství. Po udělení patentu na takovou komunitární přihlášku půjde tedy o patent Společenství – komunitární patent. Aby bylo možno tuto ideu realizovat, bude nutno v Úmluvě o udělování evropských patentů provést celou řadu změn, což si vyžádá poměrně dlouhodobý proces a je otázkou, zda shora uvedený termín zavedení patentu Společenství v letech 2007 až 2008 se podaří dodržet.

Integrace navazující na aktivity v evropských zemích

Přehled o integračních aktivitách v oblasti práv k duševnímu vlastnictví v Evropě by nebyl úplný, pokud by neobsahoval alespoň stručný přehled o vývoji v evroasijské oblasti a nástin v zemích přiléhajících k Evropě. Integrační tendence v rámci světových regionů probíhaly v posledních desetiletích nejen uprostřed Evropy, s dosahem na státy, které se postupně staly členskými státy těchto integračních seskupení (zejména Smlouva PCT má celosvětový dosah), ale ovlivnily i aktivity v tomto směru v ostatních částech světa.

Tak v oblasti na rozhraní Evropy a Asie byla v roce 1994 mezi osmi zeměmi bývalého Sovětského svazu uzavřena podle vzoru evropského patentového systému Smlouva o vytvoření Evroasijského patentového systému a konstituován Evroasijský patentový úřad se sídlem v Moskvě⁶. Tento evroasijský systém je v podstatě stejný jako je tomu u evropského patentu, a to jak pokud jde o průzkumový systém (pouze lhůta pro podání odporu po udělení patentu činí jen 6 měsíců, zatímco u evropského patentu 9 měsíců), tak pokud jde o práva z udělené ochrany. Rozdíl spočívá v tom, že zatímco u evropské patentové přihlášky se designují vybrané členské státy, evroasijská přihláška se automaticky vztahuje na všechny členské státy této evroasijské úmluvy a taktéž udělený evroasijský patent automaticky platí ve všech členských státech.⁷ Udržovací poplatky se platí přímo Evroasijskému patentovému úřadu, který jejich dohodnutou část pak převádí jednotlivým členským úřadům. Pokud by přihlašovatel po udělení evroasijského patentu nehodlal v některém státu ochranu udržovat, sníží se udržovací poplatek o poměrnou část. Dalším podstatným rozdílem je, že jediným jednacím jazykem evroasijského patentu je ruština a proto se evroasijský patent vydává pouze v ruštině.⁸

V oblasti Afriky došlo k harmonizačním a integračním aktivitám v druhé polovině dvacátého století, rovněž převážně za účinné pomoci Světové organizace duševního vlastnictví.

6 K uzavření této mezinárodní smlouvy prakticky došlo, za účasti osmi států bývalého Sovětského svazu, za účinné pomoci v sídle Světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě, kde tato smlouva byla i parafována.

7 Blíže viz Jenerál, E.: *Euroasijský patentový systém*. Praha, ÚPV, 1998.

8 V současné době mezi členské země patří Arménie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgystán, Moldavsko, Ruská federace, Tadžikistán a Turkmenistán.

V rámci těchto aktivit byla v Yaoundé v Kamerunu frankofonními státy uzavřena na počátku šedesátých let dvacátého století Smlouva o ochraně duševního vlastnictví a byl založen společný úřad na ochranu duševního vlastnictví pod názvem „Organisation Africain de la Protection Intellectuelle“, známý pod zkratkou OAPI. Patentová přihláška, stejně jako udělený patent, platí automaticky pro všechny členské státy (je jich již více než 15). Patent platí 10 let od podání přihlášky, s možností prodloužení o dvakrát pět let. Existují i dodatkové patenty, jejichž platnost končí s uplynutím platnosti hlavního patentu, a užité vzory, jejichž doba platnosti je 5 let, s možností prodloužení o dvakrát 3 roky.

Patentová přihláška OAPI podléhá pouze registračnímu průzkumovému systému, i když je pro právní ochranu patentem požadována novost, vynálezecká výše a průmyslová využitelnost. Členské státy OAPI mají společné zákonodárství v celé oblasti právní ochrany duševního vlastnictví.

V sedmdesátých letech minulého století došlo k uzavření podobné mezinárodní smlouvy mezi anglofonními africkými státy. Na základě tak zvaného Harrarského protokolu došlo ke konstituování Africké regionální organizace průmyslového vlastnictví – African Regional Industrial Property Organization – ARIPO. V současné době se na činnosti této organizace účastní 14 afrických anglofonních států. Jednotlivé členské státy ARIPO mají vlastní zákonodárství v oblasti průmyslového vlastnictví a proto je tento systém analogický evropskému patentu. To znamená, že se patentová přihláška nevztahuje automaticky na všechny členské státy, ale jen na designované, stejně jako patent, jehož udělení podléhá schválení úřadů členských států. Přihláška ARIPO podléhá věcnému průzkumu na základě rešerše.

Ochranná známka Společenství

Nařízením Rady (ES) č. 40/94 o ochranné známce Společenství (Community Trade Mark – CTM), které vstoupilo v platnost 15. 3. 1994, byla vytvořena možnost získat na základě jediné přihlášky podané u Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu (Office for Harmonization of Internal Market – OHIM) se sídlem ve španělském Alicante, který provádí i zápisné řízení, zápis ochranné známky, jejíž účinky pokrývají celé území Evropské unie.⁹ Podmínky zápisu ochranné známky Společenství jsou analogické s podmínkami dle našeho nového známkového zákona. Úředními jazyky u tohoto úřadu jsou angličtina, francouzština, italština, němčina a španělština.

Řízení o přihlášce ochranné známky Společenství probíhá obdobným způsobem jaké známe u národních zápisných úřadů. Přihláška ochranné známky Společenství se automaticky vztahuje na všechny členské státy Evropské unie. Taktéž zapsaná ochranná známka Společenství platí automaticky ve všech členských státech¹⁰.

Přihlášku ochranné známky Společenství mohou podat přihlašovatelé, kteří mají průmyslový nebo obchodní podnik, nebo kteří jsou státním příslušníkem členského státu Evropské unie, Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví nebo státu, který je signatářem Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO). Pokud přihlašovatel nepochází ze státu Evropské unie, musí být zastoupen zástupcem nebo advokátem z některého jejího členského státu.

⁹ Viz též Kopecká, S.: *Ochranná známka Společenství*. Praha, ÚPV, 2002.

¹⁰ Přihlašování ochranných známek Společenství upravuje nařízení Rady Evropy č. 40/1994 o ochranné známce Společenství, změněné nařízením Rady Evropy č. 3288/1994.

Příhlašovatel má právo v případě, že přihláška ochranné známky Společenství byla zamítnuta, vzata zpět či považována za vzatou zpět, popřípadě, že zanikly účinky ochranné známky Společenství, požádat o přeměnu přihlášky ochranné známky Společenství na přihlášku národní ochranné známky, které se přizná datum podání z podání ochranné známky Společenství.

Po přístupu České republiky k Evropské unii může být ochranná známka Společenství podána nejen přímo u úřadu OHIM v Alicante, ale též prostřednictvím českého Úřadu průmyslového vlastnictví, který ji po vyznačení dne jejího podání tomuto regionálnímu úřadu bez dalšího předá.

Ochranná známka Společenství může být zapsána, převedena, opuštěna, zrušena, nebo prohlášena za neplatnou a její užívání může být zakázáno pouze pro území celé Evropské unie. Pouze licence může být poskytnuta i jen pro část jejího území. Povinnost užívání této ochranné známky je splněna již jejím užíváním alespoň na území jednoho členského státu.

Přístupem k Evropské unii se účinky již předtím zapsaných ochranných známek Společenství rozšíří i na území České republiky. Aby nedocházelo k nejasnostem, byla do přílohy ke Smlouvě o přistoupení k Evropské unii začleněna ustanovení, která doplňují a upřesňují nařízení Rady č. 40/94 o ochranné známce Společenství.

Příloha stanoví, že tak zvané nové důvody spojené s přístupem nového členského státu k Evropské unii (například proto, že v češtině přihlašované označení nemá rozlišovací způsobilost) nemohou být důvodem pro odmítnutí zápisu ochranné známky Společenství nebo její prohlášení za neplatnou. Stanoví se také možnost pro držitele starších práv, nabytých v dobré víře v novém členském státě před přístupem, podat ve lhůtě tří měsíců námitky proti zápisu ochranných známek Společenství podaných v době šesti měsíců před přístupem.

Podle dalšího ustanovení bude mít majitel ochranné známky Společenství na území České republiky automaticky stejná práva vůči porušovatelům, jaká měl dosud v ostatních členských státech unie. Nemůže je však uplatnit vůči užívání, k němuž došlo před přístupem České republiky k evropské unii. Toto právo může uplatnit jak ze zapsaných ochranných známek, tak z přihlášek s prioritou před tímto přístupem.

Příloha ke Smlouvě o přistoupení k Evropské unii řeší i vztah mezi právy z ochranné známky Společenství a staršími právy ze zapsaných nebo přihlášených ochranných známek nebo z jiného staršího práva získaného v novém členském státě před přístupem k unii nebo nabytého v dobré víře. Přitom nerozhoduje, zda má tato národní ochranná známka nebo přihláška starší prioritu či nikoliv. Rozhodující je, že toto starší právo vzniklo před přistoupením k Evropské unii. Užívání ochranné známky Společenství v takovém novém členském státě může být tedy zakázáno, jestliže například ochranná známka nebo i přihláška ochranné známky byla zapsána nebo i jen přihlášena v tomto novém členském státě před přístupem k Evropské unii. Nelze však její užívání v takovém případě zakázat v jiném členském státě nebo to nemůže být podkladem pro její prohlášení za neplatnou.

Průmyslový vzor Společenství

Průmyslový vzor Společenství¹¹, konstituovaný nařízením Rady (ES) č. 6/2002 o průmyslových vzorech Společenství, byl uveden v život v prvním pololetí roku 2003, kdy Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu-OHIM ve španělském Alicante začal přijímat přihlášky průmyslových vzorů Společenství.

Zápisné podmínky tohoto průmyslového vzoru Společenství jsou analogické těm, které byly zakotveny v nyní platném českém zákoně č.207/2000 Sb., o průmyslových vzorech¹².

Podobně jako u ochranných známek, i ve vztahu k průmyslovým vzorům byla do příloh ke Smlouvě o přistoupení nových států k Evropské unii začleněna ustanovení, kterými se stanoví zejména vztahy mezi národními zapsanými průmyslovými vzory a průmyslovými vzory Společenství.

Ode dne přistoupení nového členského státu se průmyslový vzor Společenství chráněný nebo přihlášený před přístupem rozšíří na území těchto členských států tak, aby měl stejné účinky v celém Společenství. To znamená, že majitel průmyslového vzoru Společenství bude mít po přístupu na území stejná práva jako na územích jiných členských států Evropské unie. Tato práva bude mít z již před přístupem dané země zapsaných průmyslových vzorů, z podaných přihlášek s prioritou před touto dobou a dále pak i z nezapsaných průmyslových vzorů, které byly před přístupem zveřejněny na území Evropské unie¹³.

Majitel průmyslového vzoru chráněného podle národního práva, popřípadě přihlášky průmyslového vzoru nebo jiného staršího práva (ochranné známky nebo autorského práva) může bránit užívání průmyslového vzoru Společenství na území přistoupivšího státu, avšak za podmínky, že takové právo bylo získáno v dobré víře. Podobně jako u ochranných známek, starší právo nemusí být skutečně starší, postačí, že bylo nabyto před přístupem.

Nařízením Rady Evropské unie o vzoru Společenství byl zavedena, vedle ochrany vzorem Společenství, i neformální ochrana vzorů na celém území Evropské unie, která spočívá v tom, že se vzoru od 6. března 2002 poskytuje na tomto území ochrana i bez jeho přihlášení k právní ochraně automaticky dnem, kdy byl poprvé zpřístupněn veřejnosti ve Společenství takovým způsobem, že vešel v příslušných kruzích ve známost, jako na výstavách, uvedení na trh apod. Tato neformální ochrana však, na rozdíl od až celkové doby 25 let trvání ochranné doby vzoru Společenství, trvá jen tři roky od tohoto zveřejnění a nelze ji prodloužit. Z dosud publikovaných materiálů a mezinárodních jednání, kterých se Česká republika účastní, se předpokládá, že v Evropské unii budou v příštích letech existovat a fungovat vedle Evropského patentového úřadu a popřípadě nějakého úřadu pro komunitární patent a Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu pro oblast ochranných známek Společenství a průmyslového vzoru (designu) Společenství i národní úřady průmyslového vlastnictví jednotlivých členských států. Dosavadní dobré zkušenosti koexistence uvedeného unijního známkového úřadu ve španělském Alicante a národních známkových úřadů tento předpoklad potvrzují.

---

11 Jak již bylo dříve poznamenáno, uvedené nařízení Rady používá termínu „design“; český zákon se přidržel tradičního názvu „průmyslový vzor“; Slovensko například ve své nové zákonné úpravě použilo termínu „dizajn“.

12 Blíže viz Kopecká, S.: Ochrana průmyslového vlastnictví po přístupu ČR do Evropské unie. *Průmyslové vlastnictví* č. 5–6/2003, Praha, ÚPV.

13 Nezapsané průmyslové vzory, které byly zpřístupněny na území Evropské unie požívají ochrany po dobu tří let od tohoto zpřístupnění; jejich ochrana se však vztahuje pouze na úmyslné napodobení vzoru.

Po připojení České republiky k Evropské unii budou platit na jejím území nejen vnitrostátní předpisy na ochranu průmyslového vlastnictví, ale začnou platit na jejím území přímo i předpisy, kterými již předtím byla zavedena ochrana předmětů průmyslového vlastnictví v rámci Evropské unie.

Přístupem České republiky budou tedy na jejím území platit již před přístupem udělené a udržované patenty, užité vzory a průmyslové vzory a zapsané ochranné známky a označení původu, a to udělené či zapsané na základě národních i mezinárodních přihlášek.

Summary

European Integration and Industrial Property Rights

During the second half of the twentieth century there was a general desire, as in other fields of law, for harmonization of the laws of industrial property on an international, and even worldwide, basis. This was due to the development of a more internationally oriented flow of technology and to the increase of international trade which made harmonization urgent in both the patent and trademark field.

This led to the International Conference on Industrial Property held in Paris in 1880 which adopted a draft convention which contained in essence those substantive provisions which are still today the main features of the Paris Convention on the Protection of Industrial Property. The Paris Convention was signed by 11 states in Paris in 1883. It has been revised several times. The great majority of the more than 150 Member States are parties to the latest revision of Stockholm of 1967 and 1979. The Paris Convention was followed by a bunch of more particular international treaties dealing with more detailed aspects of industrial property rights as the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Marks 1891, the Madrid Agreement on the Repression of False or Deceptive Indications of Origin on Goods of 1891, the Lisbon Agreement on the Protection of Appellations of Origin of 1966, the Nice Agreement Concerning the International Classification of Goods and Services for the Purpose of the Registration of Marks of 1957, Strasbourg Agreement Concerning the International Patent Classification and so on.

In the second half of the twentieth century the above mentioned harmonization activities went over to the integration efforts in the field of industrial property protection. The Patent Cooperation Treaty– PCT has been signed and came into force in 1978, the European Patent Convention of 1977, which established the European Patent Office in Munich. In the field of trademarks and designs the Office for Harmonization in the Internal Market has been established. The aim of it is the registration of the Community Trademarks and Community Designs.

The Czech Republic took part in the harmonization and integration activities from the very beginning. Its task has been successfully completed by access to the main international treaties in the field of industrial property protection, namely to the Madrid Agreement Concerning the International Registration of Trademarks and to the Protocol to this Agreement, further to the Patent Cooperation Treaty and to the European Patent Convention. A quite new period of the integration process in this field comes in connection with our European Union membership.